

Etika

A beszéd fogyatékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

1-8. évfolyam

Tantárgyi bevezető:

Az etika tantárgy alapvető célja a beszéd fogyatékos gyermek egyéni és közösségi identitásának formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a beszéd fogyatékos gyermek kommunikációs képességének megfelelően a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ép és a fogyatékkal élő ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a beszéd fogyatékos tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket kommunikációs képességének megfelelően reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Általános célok, feladatok:

Az erkölcsi nevelés fő célja a beszéd fogyatékos tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a beszéd fogyatékos tanuló kommunikációs képességének megfelelően történő segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszti.

Az etika tantárgy felkészíti a beszéd fogyatékos tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását kommunikációs képességének megfelelően vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása tanári útmutató segítségével, kommunikációs képességének megfelelően az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése.

A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség, igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság.

Ezek a beszéd fogyatékos tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót tanári útmutató segítségével döntésre, kommunikációs képességének megfelelően kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíti.

A beszéd fogyatékos tanulók közösség tanári irányítással végzett tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a beszéd fogyatékos tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalma a nagyothalló tanuló számára a különböző nézőpontok létezésének megismerését, a társas helyzetek szabályainak megértését és a hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás jelenti. Alapvető cél a nagyothalló tanuló számára hallássérülésének és kommunikációs képességének megfelelően az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása. Támogatni kell a nagyothalló tanulóban a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az asszertivitásra törekvő konfliktus megoldást.

A nagyothalló tanuló szövegértési és figyelmi nehézségei miatt az összefüggések megértése, a tanulságok tanári útmutató segítségével történő levonása külön figyelmet érdemel. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A beszédfejlődési zavarral küzdő tanulók tanulási kompetenciáinak fejlesztése nem tér el jelentősen a tipikus fejlődésű gyermekekétől. A nyelvfejlődési zavart mutató tanulók számára a zavar sokszínű tüneti képe miatt egyénileg szükséges azonosítanunk a hatékony tanulási utakat. Kisiskoláskorban az utánzásra épülő tanulási kompetenciából indulunk ki, ami a nyelvi zavarok egyes formáinál szintén sérül. A biztos utánzás kialakítása az alsó szakaszban még tart, de vele párhuzamosan egyre nagyobb jelentőségre tesz szert az önálló munka. A tanulót – önmaga erősségeinek és nehézségeinek megismerésén finoman, de folyamatosan dolgozva, sokféle megismerési-tanulási utat megmutatva – segítjük a számára leghatékonyabb tanulási formák felismeréséhez. Végül egy belső motivációval

rendelkező, önreflexióra képes önálló tanulási potenciálhoz juttatjuk, mely a mai információalapú társadalomban elengedhetetlen élethosszig való tanulás alapjává válik. A tanulási folyamatok nehezítettsége és „energiaigényessége” miatt kiemelten kell figyelni a tanuló motivációjának fenntartására, az érdeklődésére számot tartó tanulási célok megválasztására. Ezzel tehetünk a legtöbbet azért, hogy ne fejlődési hátrányai, hanem tudatosan megszerzett kompetenciái határozzák meg későbbi életútját.

A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, tanári irányítással a tanulás tervezését, a gyermek kommunikációs képességének megfelelő egyéni tanulási stílus kialakítását és a számára megfelelő tanulási útvonalak felfedezését, tanári útmutató segítségével a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A kommunikációs kompetenciák: A beszéd- vagy nyelvi zavart mutató tanulóknál a kommunikáció mindhárom csatornáján a társas kapcsolatok kialakításához és fenntartásához megfelelő kompetenciákat kell kialakítanunk. Ez élteti a tanuló későbbi társas kapcsolatait. A nyelvfejlődési zavarokkal élő tanulók a verbális csatornán kényszerülnek folytonos akadályátlépésre. A verbális kommunikáció fejlesztése számukra életen át tartó program. A kommunikációs partner megértése, a szókincs és a grammatika, valamint a jelentéshez való hozzáférés szempontjából éppen úgy fejlesztésre szorul, mint a kifejező beszéd. A szaktárgyak tanulásában gyakran nehezíti a tanulók helyzetét a rugalmatlan nyelvhasználat, ami nem alkalmazkodik az adott szituációhoz, tartalomhoz. Az egyes szaktárgyak speciális kifejezései és fordulatai nem épülnek be automatikusan a beszédbe, ezeket külön-külön szükséges gyakorolni.

A beszéd fogyatékos gyermekek ismeretszerzését nehezítheti a nyelvi kommunikációs szintjük életkorhoz viszonyított elmaradása. Az ismeretek megértését segíti a változatos szemléltetés, a saját élményen alapuló tevékenységbe ágyazott nyelvi fejlesztés, a digitális technika nyújtotta lehetőségek kihasználása. A társas kapcsolatokban, a társadalmi és kulturális tevékenységek során a különböző kommunikációs helyzetekben társadalmilag elvárható, helyes viselkedési formák értelmezése, megértése, nyelvi kifejezése valósítható meg. Cél, hogy a tanulók a mindennapi helyzetekben előforduló metakommunikációt tanulják meg helyesen értelmezni. Fontos továbbá, hogy egyéni képességeiknek megfelelően tudjanak írásban kommunikálni. Ugyancsak fontos a pozitív attitűd kialakítása, mely segíti a nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvést.

Kiemelt feladatok:

- a beszédértés fejlesztése;
- a szövegértő olvasás fejlesztése;
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés,
- a hangzó nyelv használata (egyéni képességeknek megfelelően);
- az írásbeli kifejezés fejlesztése.

A beszédfigyatekos tanuló a kommunikációs kompetenciák formálása során gyakorolja kommunikációs képességének megfelelően az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztésének a beszédfigyatekos tanulók szempontjából két kiemelt területe van. Az egyik, az egyre korábban rutinszerűvé váló eszközhasználat a kommunikációs akadálymentesítést jelentősen megkönnyíti. A különféle szövegszerkesztők, felolvasóprogramok, hangzóbeszédet felismerő applikációk, képszerkesztő alkalmazások széles tárháza áll rendelkezésre.

A célcsoport alapproblémáját jelenti a verbális információk szűrése, válogatása, feldolgozása, megértése vagy éppen létrehozása. Különös gondot kell fordítani arra, hogy az információözből a tanuló képes legyen a szükséges információk kiszűrésére, rendszerezésére, más információkkal való összevetésére, és az érvényes, valamint az álinformációk elkülönítésére. Fokozottan kell ügyelni – és később megtanítani –, hogy a tanuló csak olyan és annyi információt gyűjtsön, amit nyelvi készségei, érzelmi és értelmi fejlődése aktuális szintjén képes feldolgozni, megérteni és alkalmazni.

Fontos, hogy ismerjék az internet veszélyeit, szerezzenek jártasságot azok elhárításában. Mivel nehézségeik lehetnek az ok-okozati összefüggések felismerésében, ezért szükséges az IKT használata során felmerülő valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetésének oktatása.

A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a tanári irányítással végzett projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok tanár által digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése tanári útmutató segítségével. A beszédfigyatekos tanulók számára – tanári útmutató segítségével - a digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő

önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A társuló zavarokkal nem küzdő, nyelvfejlődési zavart mutató tanulók erőssége lehet a praktikus gondolkodás, a képi gondolkodás, a természettudományos jelenségeket és folyamatokat átlátó gondolkodás, a matematikai gondolkodás vagy az intuitív gondolkodás. Ezek fejlesztése a tehetséggondozás része is lehet. Ehhez célszerű az induktív út, ahol nem túl összetett nyelvi műveletek végzésével jutunk a következtetéshez, hipotézishez, amit aztán újra kiteszünk a gyakorlat próbájának. Az érintett tanulók a szövegértési folyamatok közben megnyilvánuló gondolkodási műveletek közül is az ábrákhoz, képekhez kapcsolódó feldolgozási folyamatokban és az egyszerű információk kikeresésében a legeredményesebbek. Az írott vagy beszélt nyelv feldolgozásakor nehezen találják meg a különböző mondatok között rejlő összefüggéseket. A metaforikusgondolkodás sem az erősségük. Nyelvi kifejezőkészségük fejlesztésére azért is szükség van, hogy a belső képekből származó önálló gondolataikat minél teljesebb formában közölhessék.

A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanár által irányított tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok tanári útmutató segítségével való felismerése közben a tanuló kommunikációs képességének megfelelően elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. A tanári útmutató segítségével a saját kommunikációs szintjének megfelelően átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A személyes kompetenciák fejlesztése a tanuló önmagáról alkotott részletgazdag, reális belső kép kialakításával és az önmaga észlelési és mozgásos funkcióinak felfedezésével kezdődik. A testtudat és a téri tájékozódás szempontjából gyakran érési késést mutató beszéd-/nyelvi zavarral küzdő tanuló számára még kisiskoláskorban is ez a legfontosabb feladat. Lényeges, hogy a gyermeki személyiség mozgásában szabadnak, ezzel végtelen lehetőséggel bírónak és alkotóképesnek élje meg önmagát. Minél több a mozgásos játék és alkotás, annál pontosabb lesz a mozgás, cselekvés kontrollja is. A gyermek az alkotó folyamatokban megtapasztalja a fantázia kibontakozását, később pedig ennek segítségével éli meg saját lelki-érzelmi működéseit. A kamaszkorban

szintén a belső képekhez kapcsolódva figyel fel önmaga gondolkodására. Ahogyan a kisiskolás uralni igyekszik mozdulatait (pontos koordináció, finommotoros működések), a kamasz úgy tanulja kordában tartani érzelmeit, indulatait, a fiatal felnőtt pedig már fegyelmezni képes saját gondolkodását, ítéletalkotását. Csak a testi-lelki-szellemi szempontból koherens személyiség képes reális önreflexióra, és megküzdési stratégiái által ő tud erényt kovácsolni nehézségeiből, túllépni az újra és újra elé álló nyelvi akadályokon. Ezeket a kompetenciákat tanulóinknál nem verbális tanítási módszerekkel, magyarázatokkal, inkább mintaadás útján lehet hatékonyan fejleszteni. Amennyiben a családi, az iskolai vagy osztályközösségben megtapasztalják a nyitottságot, a befogadást, a kölcsönös figyelmet és toleranciát, a bizalommal teli, nyílt kommunikációs légkört, ez a minta meghatározó lesz későbbi életükben is, érdeklődők és érzékenyek maradnak a társadalmi jelenségek iránt, mivel ez a hozzáállás akaratlanul is szokásukká válik, majd a szokás a felnőttkor felé haladva egyre tudatosabb felismeréssé alakul.

A személyes kompetenciák keretében fontos többek között a szorgalom, kitartás, pontosság, önállóság, önfegyelem, stressztűrő képesség, felelősségtudat, a társas kompetenciák keretében pedig a kapcsolatteremtő és fenntartó készség, udvariasság, kezdeményezőkészség, határozottság, empátia, tolerancia, segítőkészség fejlesztése. Fontos továbbá a társas normák, illemszabályok elsajátíttatása.

A beszédfigyatékos tanulókat támogatni kell a társas kapcsolatok kialakításában és fenntartásában, ehhez elengedhetetlen a pozitív, reális énkép és az emberi kapcsolatokban való eligazodás képessége.

A beszédfigyatékos gyermeket támogatni kell sérülésének és ebből adódó esetleges hátrányainak elfogadásában, az esetenként kialakuló konfliktusok és stressz kezelésében. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességének fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést. A megfelelő társas kapcsolatok kialakításának képessége nagy szerepet játszik az udvarias viselkedés tekintetében és a későbbi társadalmi beilleszkedés során. A beszédfigyatékos tanulók individuális beállítódása, gondolkodása miatt fontos a közösségi beilleszkedés szabályaira nevelés. Kommunikációs képességüknek megfelelően aktívan vállaljanak feladatokat a közösségért, tegyenek másokért. A tanári útmutató segítségével a saját kommunikációs készségüknek megfelelően gondolják át tetteik következményeit, vállaljanak felelősséget azokért. Ismerjék az iskolai szabályokat, jogaikat és kötelezettségeiket, a jogszabályok őket érintő fontosabb elemeit. Elengedhetetlen továbbá a tanulók érdekvédelmi ismereteinek alkalmazása, az őket megillető támogatási rendszer, valamint jogi lehetőségeik érvényesítésének ismerete.

A tantárgy támogatja a beszédfigyelmű tanuló kommunikációs képességének megfelelően önismeretén alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkészség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A tanár által irányított gyakorlatok során kommunikációs képességüknek megfelelően az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az alkotás a fent említett személyiségfejlesztő hatás mellett akadálymentes kifejezési csatornát jelent a beszéd- és nyelvfejlődési zavarral élő tanuló számára. Ebben a kifejezési módban kompetensnek éli meg. A beszédfigyelmű tanuló tanári útmutató segítségével önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése pantomimmal, drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben tanári útmutató segítségével kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A beszédfigyelmű tanuló komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társas-lelkületi formálás és a tanári útmutató segítségével cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.
- Tanári útmutató segítségével a teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai a beszédfigyelmű tanuló számára élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi a beszédfigyelmű tanuló egyes korosztályainak tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a beszédfigyelmű tanuló és tanulócsoporthoz egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Tanári útmutató segítségével az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a beszédfigyelmű diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).

- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érzületi nevelés, a morálfejlesztés, amely során a beszéd fogyatékos gyermekek tanári útmutató segítségével történő cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

A beszéd fogyatékos tanulók sajátos nevelési igényei miatti specialitások a tantárgy vonatkozásában:

Az etika tantárgy fontos szerepet játszik a beszéd fogyatékos tanulók személyiségének formálásában, identitástudatuk kialakításában és a társadalmilag elfogadott magatartásformák elsajátításában. Segíti őket a közvetlen és közvetett környezetük megismerésében és megértésében és ennek folyamatában az ismeretszerzési és feldolgozási képességének kialakításában és fejlesztésében. Szükséges, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek saját emberi-társadalmi környezetükből, mesékből, történetekből, képekből, a tömegkommunikációs eszközökből, egyszerű tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Fontos, hogy ezeket az ismereteket egyre önállóbban értelmezzék, s belőlük következtetéseket tudjanak levonni tanári útmutató segítségével.

A tananyag-feldolgozás folyamatában a beszéd fogyatékos diákok sajátítsák el a sokoldalú információgyűjtés és felhasználás képességét, a legfontosabb kézikönyvek, lexikonok, atlaszok használatát. Legyenek képesek az életkori sajátosságuknak megfelelő magatartásformák és erkölcsi kifejezések hallássérülésüknek és kommunikációképességüknek megfelelő készség szintű alkalmazására.

A különböző információk feldolgozása során kezdjenek el képessé válni arra, hogy különbséget tudjanak tenni tények és vélemények között. Kezdjék megtanulni, az információkat kritikusan szemlélni, a saját közösségeik jelenségeinek összefüggéseit tanári segítséggel megkeresni, e jelenségeket összehasonlítani.

Konkrét eseményekhez kapcsolódóan ismerjék fel a folyamatosság és a változások szerepét saját és családjuk, valamint a közösség életében. A megismer eseményekhez kapcsolódóan tudatosítsák, hogy a folyamatosságnak, az értékek megőrzésének nagy szerepe van a saját és családjuk életében, valamint a tágabb környezetük életében. A tananyagok feldolgozása során ismerjék meg azokat az alapvető elemzési, értelmezési szempontokat, módszereket, amelyek

segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket folyamatokról, személyekről, helyzetekről, eseményekről, intézményekről.

Az etika tanításának-tanulásnak a tanulók kommunikációs képességének, szóbeli és írásos kifejezőképességének fejlesztésében is jelentős szerepe van. A tanulók szerezzenek gyakorlatot kommunikációs képességüknek megfelelően események rövid elbeszélésében. Tanuljanak meg kommunikációs képességüknek megfelelően írásban válaszolni írásbeli kérdésekre. Kommunikációs képességüknek megfelelően kezdjék el elsajátítani a kulturált kommunikáció, társalgás technikáit és szabályait. Kommunikációs képességüknek megfelelően kezdjenek el képessé válni saját véleményük elmondására, valamint a másik fél véleményének megértésére és figyelembe vételére.

A saját, a családi és a közösségi élet eseményei időben és térben játszódnak. A folyamatok és történések hatékony ismerete nem alakulhat ki időbeli és térbeli tájékozódási képesség nélkül. Ennek gyakoroltatására szükség van. A tanulóknak az eseményeket kommunikációs képességüknek megfelelően térben is el kell tudni helyezniük.

Az erkölctan tanítása során fontos az anyanyelvi készségek intenzív fejlesztése:

- kommunikációs készség,
- szóbeli és írásbeli közlés,
- beszéd- és szövegértés készségei,
- aktív és passzív szókincs gyarapítása,
- passzív szókincs aktivizálási folyamatának gyorsítása.

Kiemelt feladat az ismeretek bővítésével kapcsolatos fogalomrendszer pontos kiépítése, a tudáselemek értő, értelmező összekapcsolása (a felfogás, a feldolgozás, alkalmazás) szintjének fejlesztésével.

Értékelés:

Mindezzel összhangban az értékelés módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kíváncsi magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

A számonkérés formái változatosak és az életkornak megfelelőek legyenek. Fontos szerepet kap az egyéni és a csoportos önértékelés.

Az értékelés formái: társalgás, csoportos tevékenységek, kooperációs munkák, munkalapok feladatainak értékelése, tesztek, rajzok, gyűjtőmunka, plakát, poszter, készítése megadott témákban, egyeztetett szempontok alapján. Félévkor és tanév végén a bizonyítványban a részt vett, nem vett részt minősítés jelenik meg a tantárgyi értékelésnél

Összesített óraszám táblázat évfolyamonként

Évfolyam	1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	Ek. 1.	1.							
Éves óraszám	34	34	34	34	34	34	34	34	34
Heti óraszám	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Etika

A beszédfigyatekos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

1. évfolyam előkészítő 1. osztály

Az alsó tagozat első évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása tanári útmutató segítségével. Továbbá a beszédfigyatekos tanuló a számára megfelelő kommunikációs csatornák segítségével önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érzelmi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a beszédfigyatekos tanuló érzelmvilágában is törekszik a kommunikációs képességének megfelelően a felnőttvilág elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók kommunikációs akadályozottságának, életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály kommunikációs képességéhez, képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos a hallássérülésnek és a kommunikációs képességnek megfelelő megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt az 1. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűsége érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az 1. évfolyam kerettanterve a beszéd fogyatékos tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárs kapcsolatok közegeire összpontosít. Az első évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös, a kommunikációs képességnek megfelelő feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, a beszéd fogyatékos tanulók tanításának módszerére, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a beszéd fogyatékos tanulók számára a kommunikációs képességnek megfelelően a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
Éntudat- Önismeret	10
Család- Helyem a családban	12
Helyem az osztály közösségében	12
Összes óraszám:	34

1. évfolyam előkészítő 1. osztály

Témakör	Éntudat – Önismeret	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Önmaga közvetlen érzékelése és másoktól való megkülönböztetése. Az érzelmek elemi szintű érzékelése és megnyilvánulása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - meggyőződik róla, érzékeli, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők. - a tanár által irányított csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül kommunikációs képességének megfelelően megnevezi a saját érzelmi állapotait. - felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, tanári útmutató segítségével azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Önismeret - Saját jellemzők. - Saját környezet bemutatása. - Saját szokások azonosítása. - Érzelmek megismerése. - Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása a hallássérülésének és kommunikációs képességeinek megfelelően, a helyzethez illően. - Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése. - Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása. - A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása, felismerésére tett kísérlet. Fejlődés - A változások felismerése.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - próbál meggyőződni róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők; - csoportos tevékenységek keretében gyakorolja felismerni és megjeleníteni az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is a saját érzelmi állapotait; - gyakorolja milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;

- A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása. - Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása. - Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése. - Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása. - Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása.	
Kulcsfogalmak, fogalmak	én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás,

Témakör	Család – Helyem a családban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A család és rokonság elemi szintű ismerete. Személyes tapasztalatok a családi és közösségi ünnepek kapcsán.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - felismeri, és tanári segítséggel megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, ismerkedik a rokonsági szintekkel. - felnőtt irányítása mellett próbálja egyeztetni a családi szerepeket a család tagjaival és a felelősségvállalást. - átéli, érzékeli a különböző családi események fontosságát. - megérti, elkülöníti tanári útmutató segítségével próbálja felismerni a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni. - felismeri tanári útmutató segítségével, a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Egészséges életmód - A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítására való törekvés, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra. - Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiákkal való ismerkedés segítséggel.	A beszédfigyelmű tanuló kommunikációs képességének megfelelően: – próbálja felismerni és megnevezni a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket; – próbálja megérteni a családi

- A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban. - Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítására való törekvés (a jó és rossz stressz megkülönböztetése). - Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség. - A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása. Családi és tágabb kapcsolatok - Családtagok, családi viszonyok jellemzésének gyakorlása. - A családtagok közös tevékenységeinek megismerése. - Szokások a családban, és azok szerepének felismerése. - Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése. - A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítására való törekvés: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök; - Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események. - A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerésének gyakorlása. - Módszerek tanulása a negatív érzelmek kezelésére. - A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése. - Változások, események azonosítása segítséggel a családban. - A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása.	szerep- és felelősségvállalást; – tanári segítséggel értelmezi különböző családi események fontosságát; – tanári segítséggel gyakorolja elkülöníteni a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni; - próbálja felismerni a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;
Kulcsfogalmak, fogalmak	biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

Témakör	Helyem az osztály közösségében	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok az elemi szintű kommunikációról és a társakkal való kapcsolatáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - kommunikációs képességének megfelelően és adottságaihoz mérten érzékeli az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait. - tanári irányítással érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában. - próbálja megkülönböztetni a tisztelettudós és sértő közlési módokat a hagyományos és a digitális környezetben egyaránt. - gyakorolja véleményét másokat nem bántó módon kifejezni. - próbálja felismerni az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Kommunikáció - A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak megismerése. - Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése segítségével. - A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezésének gyakorlása. - Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és nonverbális elemek megismerése. Kortárs kapcsolatok - Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal. - A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formákkal való ismerkedés, megkülönböztetésére való törekvés. - A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése. - A barátság kezdeményezése és ápolása. Konfliktusok	A beszédfigyelmű tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - próbálja felmérni az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában; - gyakorolja megkülönböztetni a tisztelettudós és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; - véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki; - segítségével felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben;

- Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítására való törekvés. - Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása. - Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása.	
Kulcsfogalmak, fogalmak	figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

Elvart követelmények az 1. évfolyam előkészítő 1. osztály végén:

A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően:

- tanári útmutató segítségével célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a felnőtt irányítása mellett próbálja betartani a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- felnőtt irányítása mellett próbálja a kitűzött céljainak megvalósítását, s közben gyakorolja az önkontrollt;
- próbálja felismerni a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- próbálja megérteni a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- felismeri, érzékeli az őt ért bántalmazást, felismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
- saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása;
- felismeri, és életkorának, megfelelően próbálja alkalmazni a beszélgetés alapvető szabályait;
- gyakorolja mások helyzetébe képzelni magát és próbálja megérteni a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- törekszik a verbális és a nonverbális jelzések értelmezésére;
- tanári útmutatással megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és próbálja, azonosítja azok sajátos szabályait;
- folyamatosan bővíti a kommunikációs eszköztárát ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- megismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat;

Etika

A beszédfigyatékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

1. évfolyam 1. osztály

Az alsó tagozat első évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása tanári útmutató segítségével. Továbbá a beszédfigyatékos tanuló a számára megfelelő kommunikációs csatornák segítségével önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érzelmi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a beszédfigyatékos tanuló érzelmvilágában is törekszik a kommunikációs képességének megfelelően a felnőttvilág elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók kommunikációs akadályozottságának, életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály kommunikációs képességéhez, képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos a hallássérülésnek és a kommunikációs képességnek megfelelő megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt az 1. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűségre érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az 1. évfolyam kerettanterve a beszédfigyatékos tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös, a kommunikációs képességnek megfelelő feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, a beszédfigyatékos tanulók

tanításának módszerére, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a beszédfigyatekos tanulók számára a kommunikációs képességnek megfelelően a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
Éntudat- Önismeret	10
Család- Helyem a családban	12
Helyem az osztály közösségében	12
Összes óraszám:	34

1. évfolyam 1. osztály

Témakör	Éntudat – Önismeret	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Önmaga közvetlen érzékelése és másoktól való megkülönböztetése. Az érzelmek elemi szintű érzékelése és megnyilvánulása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - meggyőződik róla, érzékeli, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők. - a tanár által irányított csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül kommunikációs képességének megfelelően megnevezi a saját érzelmi állapotait. - felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, tanári útmutató segítségével azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek		Tanulási eredmények
Önismeret - Saját jellemzők. - Saját környezet bemutatása. - Saját szokások azonosítása. - Érzelmek megismerése. - Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása a hallássérülésének és kommunikációs képességeinek megfelelően, a helyzethez illően. - Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése. - Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása. - A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása, felismerésére tett kísérlet. Fejlődés - A változások felismerése. - A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása. - Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása. - Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése. - Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása. - Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása.		A beszéd fogyatékos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - próbál meggyőződni róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők; - csoportos tevékenységek keretében gyakorolja felismerni és megjeleníteni az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is a saját érzelmi állapotait; - gyakorolja milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
Kulcsfogalmak, fogalmak	én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás,	

Témakör	Család – Helyem a családban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A család és rokonság elemi szintű ismerete. Személyes tapasztalatok a családi és közösségi ünnepek kapcsán.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd fogyatékos tanuló: - tanári segítséggel felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, tanári útmutatás mellett ismerkedik a rokonsági szintekkel.	

	- felnőtt irányítása mellett próbálja egyeztetni a családi szerepeket a család tagjaival- és felelősségvállalást. - átéli, érzékeli a különböző családi események fontosságát. - megérti, elkülöníti tanári útmutató segítségével próbálja felismerni a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni. - segítséggel felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Egészséges életmód: - A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítására való törekvés, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra. - Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiákkal való ismerkedés segítséggel. - A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban. - Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítására való törekvés (a jó és rossz stressz megkülönböztetése). - Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség. - A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása. - Családi és tágabb kapcsolatok. - Családtagok, családi viszonyok jellemzésének gyakorlása. - A családtagok közös tevékenységeinek megismerése. - Szokások a családban, és azok szerepének felismerése. - Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése. - A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítására való törekvés: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök. - Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító	A beszédfigyatekos tanuló s kommunikációs képességének megfelelően: - próbálja felismerni és megnevezni a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket; - próbálja megérteni a családi szerep- és felelősségvállalást; - segítséggel értelmetti különböző családi események fontosságát; - tanári segítséggel gyakorolja elkülöníteni a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni. - tanári irányítás mellett felismeri és megnevezi a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;

események. - A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerésének gyakorlása. - Módszerek tanulása a negatív érzelmek kezelésére. - A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése. - Változások, események azonosítása segítséggel a családban. - A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása.	
Kulcsfogalmak, fogalmak	biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet,

Témakör	Helyem az osztály közösségében	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok az elemi szintű kommunikációról és a társakkal való kapcsolatáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd fogyatékos tanuló: - tanári segítséggel érzékeli az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait, irányítással érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában. - próbálja megkülönböztetni a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt. - gyakorolja véleményét másokat nem bántó módon kifejezni. - próbálja felismerni az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Kommunikáció - A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak megismerése. - Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése segítségével. - A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezésének gyakorlása. - Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és nonverbális elemek megismerése. Kortárs kapcsolatok - Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal. - A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formákkal való ismerkedés, megkülönböztetésére való törekvés. - A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése. - A barátság kezdeményezése és ápolása. Konfliktusok - Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítására való törekvés. - Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása. - Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása.	A beszédfigyafatékas tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - próbálja felmérni az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában; - gyakorolja megkülönböztetni a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, kommunikációs képességének megfelelően, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki; - segítségével felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben;
Kulcsfogalmak, fogalmak	figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

Elvárt követelmények az 1. évfolyam 1. osztály végén:

A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően:

- tanári útmutató segítségével célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a felnőtt irányítása mellett próbálja betartani a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- felnőtt irányítása mellett próbálja a kitűzött céljainak megvalósítását, s közben gyakorolja az önkontrollt;
- próbálja felismerni a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- próbálja megérteni a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- felismeri, érzékeli az őt ért bántalmazást, felismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
- saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása;
- felismeri, és életkorának, hallássérülésének megfelelően próbálja alkalmazni a beszélgetés alapvető szabályait;
- gyakorolja mások helyzetébe képzelni magát, és próbálja megérteni a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- törekszik a verbális és a nonverbális jelzések értelmezésére;
- tanári útmutatással megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és próbálja, azonosítja azok sajátos szabályait;
- folyamatosan bővíti a kommunikációs eszköztárát ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- megismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat;

Etika

A beszédfigyatekos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

2. évfolyam

Az alsó tagozat második évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása tanári útmutató segítségével. Továbbá a beszédfigyatekos tanuló a számára megfelelő kommunikációs csatornák segítségével önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érzelmi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a beszédfigyatekos tanuló érzelmvilágában is törekszik a kommunikációs képességének megfelelően a felnőttvilág elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű a számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válaszkész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók kommunikációs akadályozottságának, életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály kommunikációs képességéhez, képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos a kommunikációs képességnek megfelelő megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt a kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűségekre érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

A 2. évfolyam kerettanterve a beszédfigyatekos tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. A második évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös, a kommunikációs képességnek megfelelő feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, a beszédfigyatekos tanulók tanításának módszerére, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a

beszéd fogyatékos tanulók számára a kommunikációs képességnek megfelelő személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Az 2. osztályosok gondolkodásának általános sajátossága a konkrét műveleti jelleg. Igazán tárgyak és események jelenlétében tudnak problémákat mérlegelni és megoldani. Hosszabb ideig képesek már szándékos figyelemre, de könnyebben tudnak valamit átélni, mint figyelmüket szándékosan a feladatra összpontosítani. Idegrendszerük működését még az agyuk érzelmi-indulati életet szabályozó központja uralja. A tantárgy keretében felvetődő erkölcsi kérdéseket ezért érdemes mindig valamilyen konkrét és az adott pillanatban jelen lévő – látott, hallott vagy cselekvéses módon átélhető – élményhez kapcsolni. Az életkornak leginkább megfelelő élmények közege pedig ebben az életszakaszban a mese világa. A beszéd fogyatékos gyerekek ugyanis 9-10 éves korukig a mesék közegeiben tudják legkönnyebben kezelni félelmeiket és szorongásaikat. Az élet olyan nagy kérdéseire, mint például az elválás vagy a halál, ebben a közegekben kapnak számukra feldolgozható módon választ – miközben azért persze már pontosan különbséget tudnak tenni a mese és a valóság között.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	34

2. évfolyam

Témakör	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A családban, az iskolában és a lakóhelyen a korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - számára annak megértése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek, az ezekkel való azonosulás elősegítése. - számára annak megértése, hogy Magyarországon belül számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúrát gazdagítja. A kisebbségek szokásainak és ünnepeinek bemutatása, elfogadásuk természetességének megalapozása. - számára annak megértése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontos, mint nekünk a mieink.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
A lakóhely jellemzői - Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása felnőtt irányítása mellett. - Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése. - Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát. Közös ünnepek - Az egyes egyházak ünnepkörei; - A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése. - Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése. - Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok	A beszédfigyelmű tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - megismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét; - próbálja felismerni a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre; - tanári útmutató segítségével

keresése (érzelmek, gondolatok, szokások). - Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában. Az együttélés szabályai - A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben. - A szabályszegés következményeinek felismerése. - Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése.	megismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket;
Kulcsfogalmak, fogalmak	lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség

Témakör	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A természetvédelemmel és környezetvédelemmel kapcsolatos előzetes ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - érezze és felismerje a személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt. Felelősségteljes gondozóvá váljon. - tanári segítséggel megismerje a veszélyeztetett állatfajokat.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
A természet védelme - Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására. - Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása. - A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése. - A természetvédelem fontosságának a felismerése. - Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése tanári segítséggel. - Környezetkárosító cselekvések azonosítása,	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári útmutatással megismeri a természet esztétikus rendjét; - tanári segítséggel megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére;

elkerülése.	
Környezetvédelem - A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben. - A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása; - A takarékoság elvének elfogadása, megfogalmazása képességeihez mérten. - A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése. - A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása. - Felnőtt irányítása mellett stratégiák kialakítása a környezetkárosító magatartás elkerülésére.	
Kulcsfogalmak, fogalmak	gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem

Témakör	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Előzetes ismeretek az egyházi ünnepekről és a kulturális szokásokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - számára annak megmutatása, hogy országunkon belül számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúrát gazdagítja. - számára a kisebbségek szokásainak és ünnepeinek bemutatása, elfogadásuk természetességének megalapozása. - számára a zsidó és a keresztény Biblia tanításainak megismerése tanári segítséggel. - számára annak megértetése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontos, mint nekünk a mieink.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Kérdések a világról - Kommunikációs képességeinek megfelelően saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről. - A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források). - Tanári irányítás mellett, gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma). Vallás, hit - Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése felnőtt segítséggel (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban). - A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése. - Erkölc - Az együttélést befolyásoló főbb értékek azonosítása vallási vagy kulturálisan hagyományozott történetekben (bibliai történetek, mesék, mondák). - A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban. - Tanári segítséggel gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról; - Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítéelhetők meg.	A beszédfigyátékos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - megismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat; - tanári segítséggel megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást;
Kulcsfogalmak, fogalmak	vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz

Elvárt követelmények a 2. évfolyam végén:

A beszéd fogyatékos tanuló kommunikációs képességének megfelelően:

- érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, tanári segítséggel megismer közülük néhányat;
- különböző gyakorlati helyzetekben tanári segítséggel azonosítja, és hallássérülésének, kommunikációs képességének megfelelően társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;
- az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről;
- felnőtt irányítása mellett megismeri a közösségek működésének feltételeit, és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez;
- tanári irányítás segítségével megtanul felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;
- megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és segítséggel megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;
- tanári segítséggel fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok;
- segítséggel megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből tanári segítséggel példákat hoz;

Etika

A beszéd fogyatékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

3. évfolyam

Az alsó tagozat 3. évfolyamán az etika tantárgy célkitűzése a korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése; a felvetett témákban való alaposabb elmélyülés. A reális énkép kialakítására építve megkezdődhet a személyes erősségek és hiányosságok feltérképezése és alakítása; a szocio-emocionális készségek tudatos fejlesztése és a beszéd fogyatékos tanulót közvetlenül körülvevő társadalmi közegek után a tágabb környezet etikai szempontú vizsgálata és megértése.

A 3. évfolyamon folytatódik a zsidó-keresztén-keresztyén erkölcsi értékrend alapozása, a beszéd fogyatékos tanulók által képviselt értékek személyre szabott mintázatának kialakulása. A lelki én, a lelkiismeret kialakulása révén a beszéd fogyatékos tanulók már képesek megérteni viszonylag ellentmondásos érzelmeket és tulajdonságokat is. Felerősödik a kortársak hatása, de még a pedagógus által közvetített értékeket tekintik mérvadónak. A pedagógus feladata ebben az időszakban a csoportok értékrendbeli azonosítása a szélsőségek elkerülése, valamint a beszéd fogyatékos tanulókkal együtt a megismert közegek kereteinek kibővítése, az eddig alapszinten ismert és alkalmazott viselkedési minták szélesebb körben való alkalmazhatósága. A 3. évfolyamon fontos szerepet kapnak a beszéd fogyatékos tanulók önszerveződési folyamatai, saját kitűzött fejlődési céljai, valamint az azok megvalósításához vezető út megtervezése, és ennek pedagógusi nyomon követése. A pedagógus feladata ebben az életkorban az érzékenyítés, a beszéd fogyatékos tanulók személyes véleményére és tapasztalataira vonatkozó elfogadás és nyitottság, a társadalmi felelősségvállalás modellálása. Az alkalmazott pedagógiai módszerekben a szóbeli kifejezőkészség és az öntudatosság fejlődésével fokozatosan bővül a szóbeli, majd írásbeli feladatok köre, ugyanakkor fontos, hogy legyenek cselekedeteken alapuló, dramatikus és kreativitást igénylő, alkotó feladatok is a tanórákon.

A 3. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a beszéd fogyatékos tanulók számára nyilvánvalóvá váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a beszéd fogyatékos tanulók önálló kötelezettségtudatának, akaraterejének és

öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom, kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása. Az alsó tagozat 3. évfolyamán a korábbi években megalapozott normatív erkölcsi gondolkodás, önismeret, érzelmi intellektus, spirituális világkép és társas felelősségvállalás tovább fejlődik, elmélyül, az értékrend stabilizálódik, ennek következtében a hallássérült tanulók egyre határozottabban nyilvánítják ki saját véleményüket, egyre megalapozottabban hoznak bizonyos döntéseket.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12
Helyem az osztály közösségében	12
Összes óraszám:	34

3. évfolyam

Témakör	Éntudat – Önismeret	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Önmaga közvetlen érzékelése és másoktól való megkülönböztetése. Az érzelmek elemi szintű érzékelése és megnyilvánulása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd fogyatékos tanuló: - tanári segítséggel az önismeret erősítése és az önelfogadás segítése. - az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása. - számára a sajátán kívüli nézőpontok felvételének gyakoroltatása, értéket képviselő példaképek keresése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Önismeret - Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önértékelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése. - Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei. - Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése. - Önfegyelem gyakorlása. Érzelmelek kezelése - Az alapérzelmeiken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása. - Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése. - Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelmszabályozási stratégiák kialakítása. Célok és tervek - Saját vágyak és célok megfogalmazása kommunikációs akadályozottságának megfelelően és ezek elkülönítése. - Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése. - Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valóban elért eredmény összehasonlítása. Siker és kudarc értelmezése - A kitartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják. - Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása. - Személyes példaképek kiválasztása.	A beszédfigyelmű tanuló képességének megfelelően: - tanári segítséggel megtanulja, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthetők; - tanári segítséggel rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából;
Kulcsfogalmak, fogalmak	tulajdonság, érzelmek, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

Témakör	Család – Helyem a családban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A család és rokonság elemi szintű ismerete. Személyes tapasztalatok a családi és közösségi ünnepek kapcsán.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyafatékas tanuló: - számára a családon belüli hatékony kommunikáció elemi feltételeinek tudatosítása. - számára a kiegyensúlyozott családi kapcsolatok és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése tanári segítséggel. - számára a mások kirekesztését elutasító szociális érzékenység erősítése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Egészség-biztonság - A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása. - Stresszhelyzetek azonosítása saját példákön keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben. - A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása. - A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei. - Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz. Családok - Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével. - Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása. - Érzelmi kötelékek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése;	A beszédfigyafatékas tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - megismeri a család testi -, lelki - védelemmel kapcsolatos feladatait; - motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében; - saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

- Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában. Családi élet - Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban. - A gyermekek és felnőttek feladatai. - Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása. - A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése; - Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása. - A családtagok egymásrautaltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése.	
Kulcsfogalmak, fogalmak	együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van,

Témakör	Helyem az osztály közösségében	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok az elemi szintű kommunikációról és a társakkal való kapcsolatról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - számára annak felismerése, hogy mindannyian többféle közösséghez tartozunk. - számára az összetartozás érzésének megerősítése az osztályon belül. - tanári segítséggel a szabályok szerepének megértése a közösségek életében. - számára a saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Kommunikáció - A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata. - Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása. - A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása kommunikációs képességeinek megfelelően. - Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés. - Verbális és nonverbális jelzések közötti ellentmondás felismerése. - Az érvelés szabályainak megismerése tanári példaadás útján. Kortárs kapcsolatok - Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása. - A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása. - Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei. - A társak megismerésének módjai. - Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei. Jogok, szabályok - Néhány alapvető gyermeki jog megismerése. - A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai. - Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei. - Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség.	A beszédfigyatékos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; - érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában; - gyakorolja megkülönböztetni a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; - saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki; - felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben;
Kulcsfogalmak, fogalmak	megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség,

Elvárt követelmények a 3. évfolyam végén:

A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően:

- csoportos tevékenységek keretében gyakorolja felismerni és megjeleníteni az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri, megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- megtanulja, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
- tanári segítséggel célokat tűz ki maga elé, és gyakorolja azonosítani a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben tanári iránymutatással önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol;
- felismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
- felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- megismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- gyakorol különbséget tenni verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- tanulja megkülönböztetni a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

Etika

A beszéd fogyatékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

4. évfolyam

Az alsó tagozat 4. évfolyamán az etika tantárgy célkitűzése a korábbi években megalapozott ismeretek elmélyítése, a készségek továbbfejlesztése; a felvetett témákban való alaposabb elmélyülés. A reális énkép kialakítására építve megkezdődhet a személyes erősségek és hiányosságok feltérképezése és alakítása; a szocio-emocionális készségek tudatos fejlesztése és a beszéd fogyatékos tanulót közvetlenül körülvevő társadalmi közegek után a tágabb környezet etikai szempontú vizsgálata és megértése.

A 4. évfolyamon folytatódik a zsidó-keresztén-keresztyén erkölcsi értékrend alapozása, a beszéd fogyatékos tanulók által képviselt értékek személyre szabott mintázatának kialakulása. A lelki én, a lelkiismeret kialakulása révén a beszéd fogyatékos tanulók már képesek megérteni viszonylag ellentmondásos érzelmeket és tulajdonságokat is. Felerősödik a kortársak hatása, de még a pedagógus által közvetített értékeket tekintik mérvadónak. A pedagógus feladata ebben az időszakban a csoportok értékrendbeli azonosítása a szélsőségek elkerülése, valamint a beszéd fogyatékos tanulókkal együtt a megismert közegek kereteinek kibővítése, az eddig alapszinten ismert és alkalmazott viselkedési minták szélesebb körben való alkalmazhatósága. A 4. évfolyamon fontos szerepet kapnak a beszéd fogyatékos tanulók önszerveződési folyamatai, saját kitűzött fejlődési céljai, valamint az azok megvalósításához vezető út megtervezése, és ennek pedagógusi nyomon követése. A pedagógus feladata ebben az életkorban az érzékenyítés, a tanulók személyes véleményére és tapasztalataira vonatkozó elfogadás és nyitottság, a társadalmi felelősségvállalás modellálása. Az alkalmazott pedagógiai módszerekben a szóbeli kifejezőkészség és az öntudatosság fejlődésével fokozatosan bővül a szóbeli, majd írásbeli feladatok köre, ugyanakkor fontos, hogy legyenek cselekedeteken alapuló, dramatikus és kreativitást igénylő, alkotó feladatok is a tanórákon.

A 4. évfolyamokon előtérbe kerül a hithez kapcsolódó alapvető erkölcsi értékrend megismerése, megértése és belsővé tétele is. Lényege, hogy a beszéd fogyatékos tanulók számára nyilvánvalóvá váljon: az alapvető értékek eredete, forrásai és ezek belsővé válása tovább formálhatja spirituális világképüket is. A pedagógiai munka fontos eleme a beszéd fogyatékos tanulók önálló kötelezettségtudatának, akaraterejének és öntevékenységének fejlesztése; a szorgalom, kitartás és felelősségvállalás autonóm erkölcsi értékrendbe való beépülésének előmozdítása. Az alsó tagozat 4. évfolyamán a korábbi

években megalapozott normatív erkölcsi gondolkodás, önismeret, érzelmi intellektus, spirituális világkép és társas felelősségvállalás tovább fejlődik, elmélyül, az értékrend stabilizálódik, ennek következtében a beszéd fogyatékos tanulók egyre határozottabban nyilvánítják ki saját véleményüket, egyre megalapozottabban hoznak bizonyos döntéseket.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	12
Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	34

4. évfolyam

Témakör	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A családban, az iskolában és a lakóhelyen a korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd fogyatékos tanuló: - megérti, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek, az ezekkel való azonosulás elősegítése. - számára annak megmutatása, hogy Magyarországon belül számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúrát gazdagítja. - számára a kisebbségek szokásainak és ünnepeinek bemutatása, elfogadásuk természetességének megalapozása. - számára a jó és a rossz, a helyes és a helytelen közötti különbségek felismerése. - számára annak megértetése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontos, mint nekünk a mieink.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Teremtett értékek - A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei. - Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókönyezetben. - Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival. - A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban. - Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja. Közösség - A társas szabályok értelme, célja, értelmezése. - Közösségi szabályalkotási és - értékelési technikák alkalmazása. - A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása. - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése. - Az ünneplés közösségformáló ereje. - A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái. - A nehéz helyzetben lévők közös segítése. Jog és biztonság - A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai. - A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben. - A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai.	A beszédfigyafatékos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári segítséggel megismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét; - megtanulja felismerni a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre; - megismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket rendszerezni;
Kulcsfogalmak, fogalmak	hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás,

Témakör	A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A természetvédelemmel és környezetvédelemmel kapcsolatos előzetes ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - érezze és felismerje a személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt. - felelősségteljes gondozóvá váljon. - megismerje a veszélyeztetett állatfajokat.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Környezetszennyezés - A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére. - Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése. - A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése. Környezetvédelem - A környezetvédelem főbb szempontjai; - A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során. - Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások; - A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás. - Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében. - Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt; - megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére; - tanári irányítással gyakorolja, felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét;
Kulcsfogalmak, fogalmak	környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtet rend, természeti érték

Témakör	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Előzetes ismeretek az egyházi ünnepekről és a kulturális szokásokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyafatékas tanuló: - segítségével azonosítani tudja a zsidó és a keresztény ünnepeket, bibliai tanításokat. - megtanulja értelmezni a jó és rossz, helyes és a helytelen közötti különbségeket. - tanári segítségével értelmezi az alapvető emberi értékeket.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Kérdések a világról - A környező világ megismerésének lehetőségei; - A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése. - A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei. Vallás - A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe. - Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösti ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban). - Személyes meggyőződés és hit jelentése. - Az azonos hittel rendelkezők közössége. Értékek a vallási történetekben - A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótekonkodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd). - A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása.	A beszédfigyafatékas tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - megtanulja azonosítani az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat; - tanulja megérteni, értelmezni az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását;
Kulcsfogalmak, fogalmak	érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál,

Elvárt követelmények a 4. évfolyam végén:

A beszédfigyelmű tanuló kommunikációs képességének megfelelően:

- érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;
- ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkulturájáról;
- társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;
- felismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;
- tájékoztatást kap a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;
- szituációs gyakorlatokkal megtanulja mérlegelni az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben próbál véleményt kialakítani ezekről;
- megtanulja, hogy miért szükséges az élővilág védelme; képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;
- fogyasztási szokásaiban tanári irányítással példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre;
- tanári segítséggel megtanulja értelmezni a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;
- megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket;
- megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből segítséggel példákat hoz;

Etika

A beszédfigyelmű tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

5. évfolyam

Az 5. évfolyamon tanuló beszédfigyelmű tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok tanári útmutató segítségével történő értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a beszédfigyelmű tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók éntudatát már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a beszédfigyelmű serdülő fogékonnyá válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12
Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
Összes óraszám:	34

5. évfolyam

Témakör	Éntudat – Önismeret	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A főbb emberi szervrendszerek ismerete. Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek. Alsó tagozaton, etika órán tanult ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - tanári irányítás segítségével reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít. - megadott szempontok alapján felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére. - kommunikációs szintjének megfelelően felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezőmódjukat, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik. - megadott szempontok alapján a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára. - tanári irányítás segítségével képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására. - döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Testi és lelki változások - A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése. - Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése. - Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése. - A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása. Én és mások - A saját viszonyulás néhány elemének feltárása. - Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári segítséggel megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét; - felismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket, és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat; - megadott szempontok alapján

felismerése. - Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése. - Különböző emberi élethelyzetek megismerése. - Az önértékelés módjainak tudatosítása. Harmonikus jövő - Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása; - A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben; - Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére; - Az egyéni sikerek értelmezése; - Saját tanulási célok megfogalmazása; - Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.	megfogalmazza a saját intim terének határait; - tanári irányítás segítségével tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért; - van ismerete arról, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget, valamint az etnikai és kulturális különbségeket; - megadott szempontok alapján kezdi megismerni saját személyiségjegyeit, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére; - tanári irányítás segítségével gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is;
Kulcsfogalmak, fogalmak	önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

Témakör	2. Család – Helyem a családban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Történelmi és irodalmi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről. Internetes virtuális közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - megadott szempontok alapján megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására. - képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.	

	- megadott szempontok alapján a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára. - tanári segítséggel megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban; - tanári irányítás segítségével megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról.
--	--

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
A kapcsolatok hálója - Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére. - Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is. - A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása. - Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata. A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban - Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából. - A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése. - Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása. - Segítségkérés, segítség felajánlása. Családi erőforrások - A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása. - Saját helyzet felismerése, feladatok a családban.	A beszédfigyatékos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért; - megadott szempontok alapján azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; - tanári segítséggel azonosítja saját szerepét és feladatait; - megadott szempontok alapján azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust; - megadott szempontok alapján felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot; - tanári irányítás segítségével felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket; - megadott szempontok alapján azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit; - képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; kezdi átlátni saját kapcsolati hálójának a szerkezetét; - rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány,

- A legértékesebb családi szokások azonosítása. - A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése. - Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése. - Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.	- a gyakorlatban jól használható technikájával; - fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; - tanári segítséggel képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat; - megadott szempontok alapján érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek; - képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében; - megbecsüli a neki nyújtott segítséget;
Kulcsfogalmak, fogalmak	támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

Témakör	Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok. Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd fogyatékos tanuló: - megadott szempontok alapján helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására. - képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére. - megadott szempontok alapján a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára. - tanári irányítás segítségével megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Szükségünk van társakra - A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása. - Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése. - A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása. A kapcsolat kezdete - A rokonszenv, ellenszenv azonosítása. - Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása. - A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai. A kapcsolat ápolása - A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó probléma-megoldási minták megismerése. - A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása. - A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása. - A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése. - Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni; - megadott szempontok alapján felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket; - rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására; - tanári segítséggel azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására; - tanári segítséggel törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket; - nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt; - megadott szempontok alapján különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit;
Kulcsfogalmak, fogalmak	rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus,

Elvárt követelmények az 5. évfolyam végén:

- tanári segítséggel megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- felismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket, és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat;
- megadott szempontok alapján megfogalmazza a saját intim terének határait;
- tanári irányítás segítségével tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért;
- van ismerete arról, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget, valamint az etnikai és kulturális különbségeket;
- megadott szempontok alapján kezdi megismerni saját személyiségjegyeit, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére;
- tanári irányítás segítségével gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is;
- tanári irányítás segítségével megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- megadott szempontok alapján azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- tanári segítséggel azonosítja saját szerepét és feladatait;
- megadott szempontok alapján azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust;
- megadott szempontok alapján felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- tanári irányítás segítségével felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- megadott szempontok alapján azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit;
- képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; kezdi átlátni saját kapcsolati hálójának a szerkezetét;
- rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával;
- fontos számára a közösséghez való tartozás érzése;

- tanári segítséggel képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat;
- megadott szempontok alapján érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek;
- képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítésében;
- megbecsüli a neki nyújtott segítséget;
- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- megadott szempontok alapján felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- tanári segítséggel azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- tanári segítséggel törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- megadott szempontok alapján különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit;

Etika

A beszédfigyeltékos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

6. évfolyam

Az 6. évfolyamon tanuló beszédfigyeltékos tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek –szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A

szükségletek szabályozása tekintetében a 12–13 éves tanulók éneklését már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonnyá válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	34

6. évfolyam

Témakör	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok a közvetlen környezetben élő emberekkel kapcsolatban. A családban, az iskolában és a lakóhelyen a korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások. Az alsós iskolai élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - megadott szempontok alapján azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében. - tanári irányítás segítségével érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét.	

	- tanári irányítás segítségével azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk. - megadott szempontok alapján értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit. - tanári segítséggel a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
A közösségek összetartó ereje - Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség. - Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja. - A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése. A közösségek értékei - A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei. - Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából. - Az alapvető gyermekjogok megismerése. - A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme. A közösségek működése - Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása. - A hatékony együttműködés feltételei számbavétele.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári segítséggel értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben; - megadott szempontok alapján azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért; - tanári irányítás segítségével fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről; - megadott szempontok alapján felismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése; - megadott szempontok alapján

- A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése. - Egyéni és közösségi érdekek összevetése. - A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése.	azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit;
Kulcsfogalmak, fogalmak	csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

Témakör	A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Alsó tagozaton elsajátított természettudományos ismeretek. Alsó tagozaton, etika órán elsajátított ismeretek. A közvetlen környezett megfigyelésével szerzett tapasztalatok. A fenntarthatósági témaheteken szerzett ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - tanári segítséggel megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére. - tanári irányítás segítségével felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét - döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében. - tanári segítséggel megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Létezésünk feltételei - Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre. - A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre

- A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása. Fejlődés: értékek és veszélyek - Ember és környezete viszonyának értelmezése. - A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére. - A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és -minőségére ható jellegzetessége. - Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata. Felelősség és cselekvés a jövő érdekében - A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata. - A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása. - Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében.	gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit; - tanári irányítás segítségével fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit; - megadott szempontok alapján megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;
Kulcsfogalmak, fogalmak	természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékoság, mértékletesség, felelősségvállalás,

Témakör	Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok. A történelem órán és természettudomány órán tanult ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - tanári segítséggel egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére. - megadott szempontok alapján képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére. - tanári irányítás segítségével reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére. - képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Kérdések és válaszok a világról - A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei. - Az információk elemzése a hitelesség alapján. - A logikai érvelések gyakorlása. - A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése. - Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása. A helyes és a helytelen dilemmái - Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése. - Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai. - A lelkiismeret működésének megérzése, átérzése a döntésekben. - Személyes erkölcsi elvek feltárása. - Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból. A vallási és a kulturális hagyományok tanításai - Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata. - A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban; - megadott szempontok alapján feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai; - tanári segítséggel értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását; - tanári irányítás segítségével értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket; - tanári irányítás segítségével összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat; - megadott szempontok alapján a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz; - tanári segítséggel saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.
Kulcsfogalmak, fogalmak	világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret,

Elvárt követelmények a 6. évfolyam végén:

- tanári segítséggel értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- megadott szempontok alapján azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- tanári irányítás segítségével fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- megadott szempontok alapján felismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- megadott szempontok alapján azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit;
- megadott szempontok alapján folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit;
- tanári irányítás segítségével fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- megadott szempontok alapján megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;
- tanári irányítás segítségével feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- megadott szempontok alapján feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- tanári segítséggel értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- tanári irányítás segítségével értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- tanári irányítás segítségével összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;

- megadott szempontok alapján a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;
- tanári segítséggel saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

Etika

A beszédfigyatekos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

7. évfolyam

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemzi. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezéséként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empátikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonnyá válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését. Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világkép és világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a beszédfigyatekos fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 7. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a beszédfoggyatékos tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában. 14-15 évesen a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az etika órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
Éntudat – Önismeret	10
Család – Helyem a családban	12
Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
Összes óraszám:	34

7. évfolyam

Témakör	Éntudat – Önismeret	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A hétköznapi életben és az etika órákon szerzett tapasztalatok. A közvetlen környezetből érkező folyamatos visszajelzések. A társas kapcsolatok során szerzett tapasztalatok. Az etika órákon a témakörben az előző évfolyamokon elsajátított ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - tanári irányítás segítségével reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására. - képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére. - tanári irányítás segítségével megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben milyen információkat oszthat meg önmagáról. - megadott szempontok alapján reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít. - tanári segítséggel reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére. - megadott szempontok alapján feltárja pályaérdeklődését és továbbtanulási céljait. - tanári irányítás segítségével képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására. - tanári segítséggel célok és döntések meghozatalakor figyelembe veszi a személyes értékeit. - tanári irányítás segítségével egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Önismeret - Saját főbb személyiségjegyek vizsgálata. - Ismerkedés a társadalmi szerepekkel, elvárásokkal. - Saját identitás fogalmának bővítése. - Az emberi gondolkodásmód sokszínűsége megértése. - Azonos helyzetekre adott eltérő reakciók, vélemények elemzése. - Az egyének és az emberiség néhány cselekvésének etikai szempontú értékelése, a saját értékrenddel való összevetése. - Önkifejezési módok gyakorlása. Szükségletek és igények - A tanulás és fejlődés összefüggéseinek megértése a tanuló életében. - Információforrások kritikus elemzése. - Saját szokások, életvezetési mód, életszemlélet értékelése a testi és mentális egészség, a lehetséges káros tényezők feltárása, ezek elkerülésére javaslatok az önazonosság és a fejlődés szempontjából. - Saját igények és szükségletek feltárása. Célok és tervek - A felelősség, önismeret, munka, együttműködés, kreativitás, vállalkozó szellem, munkamegosztás, pénzügyi tudatosság megjelenése a mindennapi cselekvésekben. - A siker, a boldogság, boldogulás átérzése, azonosítása az egyén életében. - A pozitív életszemlélet tudatosítása. - Néhány személyes életcél megfogalmazása.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján megismeri az identitás fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját identitásának néhány elemét; - tanári irányítás segítségével felismer testi és mentális egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat; - megadott szempontok alapján megfogalmazza a saját intim terének határait; - tanári irányítás segítségével különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit; - tanári segítséggel célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; - céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol;
Kulcsfogalmak, fogalmak	önismeret, önazonosság, boldogulás, boldogság, jólét, jóllét, stressz, káros szenvedély, függés, alkotás, munka, pénzügyi tudatosság,

Témakör	Család – Helyem a családban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A családi életben és az etika órákon szerzett tapasztalatok. A családban a családtagoktól érkező folyamatos visszajelzések. A családi társas kapcsolatok során szerzett tapasztalatok. Az etika órákon a témakörben az előző évfolyamokon elsajátított ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - megadott szempontok alapján reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményeket okozhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására. - képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére. - tanári irányítás segítségével a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára. - tanári segítséggel megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Érzelmek és cselekvések hatása - Külső és belső tényezők összehangolása, amelyek az érzelmi-mentális állapotra hatással lehetnek. - Stratégiák kidolgozása a negatív hatások kivédésére. - Valós és virtuális térben zajló cselekvések elemzése a másokra tett hatás és etikai értékek szempontjából. Kölcsönösség és egyenlőség a kapcsolatokban - A bizalom, szeretet, tisztelet, segítség és intimitás megérzése, megjelenése a kapcsolatokban. - Pozitív minták a harmonikusan működő párkapcsolatokra. - A másik igényeit és szükségleteit figyelembe vevő és a saját igényeket megfogalmazó kommunikáció gyakorlása. - Az egyenlőtlen, kihasználó vagy bántalmazó kapcsolat jellemzőinek azonosítása, az erre vonatkozó jogok és a védelem lehetőségeinek megismerése.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári segítséggel megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért; - megadott szempontok alapján azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; - egyre reálisabban látja a saját szerepét és feladatait; - megadott szempontok alapján azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, és

Változások a családban - A család társadalmi funkciói értelmezése, a családszerkezet sokfélesége. - A harmonikus családi életet meghatározó értékek összegyűjtése. - A támogatás, megértés, tanulás, együttérzés és egyenlőség vizsgálata családi kapcsolatokban. - A serdülőkor önállósági igényéből vagy az életkori különbségekből eredő vélemény- és érdekkonfliktusok azonosítása.	- megfogalmazza, hogy milyen módon kezelhetők ezek; - tanári irányítás segítségével felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közösségi értékeket; - megadott szempontok alapján azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit;
Kulcsfogalmak, fogalmak	érzelem, szerelem, párkapcsolat, vonzódás, intimitás, bizalom, hűség, igény, nemzedék, értékrend, önvédelem, zaklatás, emberi jogok.

Témakör	Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A hétköznapi életben és az etika órákon szerzett tapasztalatok. A közvetlen környezetből érkező folyamatos visszajelzések. A társas kapcsolatok során szerzett tapasztalatok. Az etika és a közösségi nevelés órákon e témakörben az előző évfolyamokon elsajátított ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - megadott szempontok alapján reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására. - képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére. - tanári segítséggel a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét. - tanári irányítás segítségével a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára. - tanári segítséggel megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, az iskolai közösségekben.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Felelősség egymásért A kapcsolatrendszerekben elfoglalt különböző helyzetek, szerepek elemzése Rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására - Az egyén felelősségének megfogalmazása különböző szerepekben: cselekvőként vagy szemlélőként, aktív segítőként vagy érzelmi támogatóként a valós és a virtuális térben is. A kapcsolatok minősége - Egymás jobb megismerésének és a társas kapcsolatrendszer gazdagításának módjai. - A másokat megítélő vélemények elemzése a lehetséges sztereotípiák, az előítéletek, elfogadás, tolerancia alapján. - A figyelmesség, közös tervezés és az együttműködés példáinak érvényesítése. - A tartós kapcsolatok és párkapcsolatok alapvető feltételeinek megismerése. A kapcsolatok megóvása - Kapcsolati konfliktusok elemzése eltérő igények, kommunikáció és érzelmek szempontjából, megoldási stratégiák kidolgozása. - A felelősségvállalás, bocsánatkérés és a jóvátétel szerepének felismerése a kapcsolatok helyreállításában.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni; - kölcsönös megértésre törekszik; - megadott szempontok alapján felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket; - rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására; - tanári segítséggel azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására; - törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket; - nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.
Kulcsfogalmak, fogalmak	kapcsolatrendszer, viszonyulás, konfliktuskezelés, jóvátétel, alkalmazkodás, önállóság, cselekvés, átélés, előítélet, elfogadás,

Elvárt követelmények a 7. évfolyam végén:

- megadott szempontok alapján megismeri az identitás fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját identitásának néhány elemét;
- tanári irányítás segítségével felismer testi és mentális egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat;
- megadott szempontok alapján megfogalmazza a saját intim terének határait;
- tanári irányítás segítségével különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit;
- tanári segítséggel célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol;
- tanári segítséggel megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- megadott szempontok alapján azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- egyre realisabban látja a saját szerepét és feladatait;
- megadott szempontok alapján azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, és megfogalmazza, hogy milyen módon kezelhetők ezek;
- tanári irányítás segítségével felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közösségi értékeket;
- megadott szempontok alapján azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit;
- tanári irányítás segítségével képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- kölcsönös megértésre törekszik;
- megadott szempontok alapján felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- tanári segítséggel azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.

Etika

A beszédfigyatekos tanulók helyi tanterve a kerettanterv alapján készült

8. évfolyam

Ebben az életkori szakaszban a hetedik évfolyamhoz hasonlóan az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemez. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az erkölcs és etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezéseként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empátikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonnyá válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését. Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világkép és világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 8. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való

nevelés általános céljainak megvalósításában. 15-16 évesen a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

Témakörök táblázata:

Heti óraszám: 1 óra

Éves óraszám: 34 óra

Témakör neve	Óraszám
A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	10
A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	34

8. évfolyam

Témakör	A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A hétköznapi életben és az etika órákon szerzett tapasztalatok. A közvetlen környezetből érkező folyamatos visszajelzések. A társas kapcsolatok során szerzett tapasztalatok. Az etika és a közösségi nevelés órákon e témakörben az előző évfolyamokon elsajátított ismeretek. Az iskolai ünnepségek által nyújtott élmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyatekos tanuló: - megadott szempontok alapján azonosítja, értelmezi a nemzet, a kulturális közösség számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében. - tanári irányítás segítségével érzelmileg, társas-lelkületileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét.	

	- tanári irányítás segítségével azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk. - tanári segítséggel a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét. - megadott szempontok alapján képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására. - tanári segítséggel azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében. - megadott szempontok alapján azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk. - tanári segítséggel értékeli az etikus és nem etikus cselekvések lehetséges következményeit.
--	--

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
A közösségek és identitás - A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése. - Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti kulturális identitás egyik meghatározója. - A különböző közösségekhez tartozás lehetséges ellentmondásai feltárása. - Különböző közösségek viszonyainak elemzése. - Az európai értékrend elemei a társadalmi és jogrendszerekben, ezek megvalósulása vagy hiánya a mindennapokban. Értékek a társas együttműködésben - A kölcsönös bizalom, becsületesség és felelősségvállalás, mint fő közösségsszervező értékek azonosítása. - Az elesettek segítése, a szolidaritás fogalmának értelmezése. - Véleményalkotás a szabálysértés, csalás, jogsértés, bűnelkövetés	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - megadott szempontok alapján azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért; - tanári irányítás segítségével értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben; - tanári irányítás segítségével fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzetés Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről; - tanári segítséggel felismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése; - megadott szempontok alapján azonosítja a

eseteiről egyéni és társadalmi kár szempontjából, egyben a társadalmi elfogadottságáról. - Kérdések megfogalmazása a büntetés néhány formájáról. - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése. - Fontos társadalmi értékek megvalósításának érdekében végzett tevékenységek megismerése. - A jogok és kötelességek rendszerének elemzése több társadalmi szinten. - Az egyén aktív részvételi lehetőségei a társadalom életének szabályozásában. - Társadalmi témájú média hírek elemzése, saját médiafogyasztás vizsgálata. - Az agresszív nyelvhasználat és az információtorzítás felismerése.	nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, kettős kötődésű személyekről; - tanári segítséggel felismeri a rá vonatkozó gyermekjogokat, ezek fő szabályozó dokumentumait, értelmezi kötelezettségeit, részt vesz szabályalkotásban; - tanári segítséggel felismeri az alapvető emberi jogokat és vizsgálja ezek érvényesülését különböző embercsoportok esetében; - tanári irányítás segítségével megismeri a hátrányos helyzetű személyek érdekében szervezett programokban való részvétel lehetőségeit; - tanári segítséggel reflektív módon vizsgálja saját és csoportja gondolkodását más csoportokról; kifejti véleményét a sztereotípiák és előítéletek hatásáról;
Kulcsfogalmak, fogalmak	nemzet, nemzetiség, kultúra, identitás, tolerancia, szolidaritás, szabályszegés, jogsértés, bűn, büntetés, érdekérvényesítés, társadalmi cél, média,

Témakör	A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezett megfigyelése során szerzett tapasztalatok. Az előző évfolyamokon, etika órán elsajátított ismeretek. Földrajz, biológia és közösségi nevelés órán elsajátított ismeretek. A Fenntarthatósági témaheteken szerzett ismeretek és tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - tanári segítséggel megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére. - megadott szempontok alapján értékeli, értelmezi az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét. - tanári irányítás segítségével döntéseket hoz arról, hogy milyen	

	szokások kialakulásával járul hozzá a fenntartható fejlődés megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a társadalmi problémák kezelése érdekében; - tanári segítséggel megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.
--	---

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Lehetőségek és egyenlőtlenségek - Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is. - Az egyén és közösség rövid és hosszú távú érdekei közötti ellentmondások feltárja. - Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatok azonosítja. - Társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek okainak megismerése. Az ember és környezetének kölcsönhatása - Az emberiség életét és gondolkodását leginkább befolyásoló technológiák hatásainak elemzése a személyes kapcsolatok és az életminőség szempontjából, megoldási javaslatok, etikai szabályok megfogalmazása a problémákra. - Károsító és építő, környezetszépítő tevékenységek megkülönböztetése. - Néhány környezeti etikai és bioetikai kérdés megismerése. Az emberiség jövője - A fogyasztói és pénzügyi tudatosság fő elveinek rendszerezése. - Környezetbarát technológiai megoldások, kreatív újrahasznosítási lehetőségek feltárása. - Saját célok megfogalmazása a fenntartható fejlődés érdekében.	A beszédfigyatekos tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, korlátait; - megadott szempontok alapján megismeri és véleményezi a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket; - tanári segítséggel értelmezi a fenntartható fejlődés és a legfontosabb társadalmi problémák megoldása érdekében javasolt stratégiákat, cselekvési lehetőségeket;
Kulcsfogalmak, fogalmak	erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát technológia, egyéni felelősség, fenntartható fejlődés, egyenlőtlenség,

Témakör	Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A hétköznapi élet során szerzett tapasztalatok. Az irodalom, a történelem, a földrajz és a közösségi nevelés órákon szerzett ismeretek és tapasztalatok. Az előző évfolyamokon az etika tanulása során szerzett ismeretek és tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszédfigyelmű tanuló: - tanári segítséggel értelmezi az európai, a nemzeti kultúra közös eredetét, forrását azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében. - megadott szempontok alapján azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk. - értékeli az etikus, a nem etikus cselekvések lehetséges következményeit. - reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére. - képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére; - egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.	

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Tanulási eredmények
Világnézet és erkölcs - Különböző világnézetben alapuló gondolkodások összehasonlítása. - Az erkölcs, mint viselkedést szabályozó értékrendszer, az erkölcsi fogalmak egyéni értelmezése. - A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők azonosítása: a család, a média, a kortárs csoportok, a nevelők. - Az egyén és közösség értékítéletének ütköztetése. - A saját értékrendnek megfelelő és ellentmondó viselkedés gyakorlása. - A zsidóság és a kereszténység, világképeinek fő vonásai, fő tanításai megismerése.	A beszédfigyelmű tanuló kommunikációs képességének megfelelően: - tanári irányítás segítségével értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását; - megadott szempontok alapján feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban; - megadott szempontok alapján

- A vallás szerepének jelentőségének azonosítása az emberek életében. - A zsidó és keresztény vallások álláspontjainak értelmezése néhány általános etikai kérdésben. - Az egyházak társadalmi tevékenységének megismerése, együttműködés közös célok érdekében. A vallások tanításai - A tízparancsolat megismerése. - A felebaráti szeretet, felelősségvállalás gyakorlása a másik ember iránt. - Olyan értékek keresése, melyek azonosak a vallásos és nem vallásos emberek számára.	feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapiak során a tárgyalta világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai; - tanári segítséggel a megismert vallások erkölcsi tanításait összeveti személyes véleményével; - saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában a kölcsönös tolerancia elveit gyakorolja;
Kulcsfogalmak, fogalmak	vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus, felebaráti szeretet, karitás, arany szabály, az élet tiszteltének elve, Tízparancsolat,

Elvárt követelmények a 8. évfolyam végén:

- megadott szempontok alapján azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- tanári irányítás segítségével értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- tanári irányítás segítségével fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet és Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- tanári segítséggel felismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- megadott szempontok alapján azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, kettős kötődésű személyekről;
- tanári segítséggel felismeri a rá vonatkozó gyermekjogokat, ezek fő szabályozó dokumentumait, értelmezi kötelezettségeit, részt vesz szabályalkotásban;

- tanári segítséggel felismeri az alapvető emberi jogokat és vizsgálja ezek érvényesülését különböző embercsoportok esetében;
- tanári irányítás segítségével megismeri a hátrányos helyzetű személyek érdekében szervezett programokban való részvétel lehetőségeit;
- tanári segítséggel reflektív módon vizsgálja saját és csoportja gondolkodását más csoportokról; kifejezi véleményét a sztereotípiák és előítéletek hatásáról;
- tanári irányítás segítségével folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, korlátait;
- megadott szempontok alapján megismeri és véleményezi a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;
- tanári segítséggel értelmezi a fenntartható fejlődés és a legfontosabb társadalmi problémák megoldása érdekében javasolt stratégiákat, cselekvési lehetőségeket;
- tanári irányítás segítségével értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- megadott szempontok alapján feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- megadott szempontok alapján feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- tanári segítséggel a megismert vallások erkölcsi tanításait összeveti személyes véleményével;
- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában a kölcsönös tolerancia elveit gyakorolja;